

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาศึกษาพิจารณาก็คือ วิวัฒนาการ และสภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาคงกล่าวจะช่วยให้สามารถคาดคะเนแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่นั้นในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ซึ่ง เป็น เขตเมือง อาจเกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการด้วยกัน แต่สาเหตุสำคัญที่สุดประการหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของ เมืองที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ โครงสร้างการขนส่งของเมืองนั้น ๆ นั่นเอง ทั้งนี้หากจะเปรียบเทียบเมืองกับร่างกายของมนุษย์แล้ว จะพบว่าโครงสร้างการขนส่งของ เมืองก็ เปรียบได้กับโครงข่ายของ เส้นเลือด ซึ่งทำหน้าที่นำเอาเลือดไปเลี้ยงอวัยวะส่วนต่าง ๆ ยังความมีชีวิตให้กับร่างกายนั้นเอง ดังนั้นกล่าวได้ว่า "การขนส่งยังชีวิตให้แก่เมือง" จึง เป็นคำกล่าวที่ถูกต้องและเหมาะสมควบคู่กันทั้งปวง

จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย แม้จะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่น้อยที่สุดของประเทศ แต่นับว่าเป็นจังหวัดที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจาก เป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยสูงที่สุดของภาคตะวันตก และจากการที่มีประชากรหนาแน่นมากนี้เอง ทำให้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจังหวัด ถูกนำมา

จากสถิติปี พ.ศ. 2521 ของกรมการปกครอง ปรากฏว่า จังหวัดสมุทรสงคราม มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยประมาณ 469 คนต่อ ตร.กม. ขณะที่จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยสูง เป็นอันดับที่สองของภาคตะวันตก มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยเพียงประมาณ 298 คนต่อ ตร.กม. เท่านั้น

โช่ประโยชน์จนหมดสิ้น การขยายพื้นที่ทำกินทางด้าน เกษตรกรรมไม่อาจกระทำได้อีกต่อไป สิ่งที่เกิดตามมาก็คือการ เปลี่ยนแปลงอาชีพของประชากรจากภาค เกษตรกรรมในชนบท มาเป็นการค้า การบริการ และการอุตสาหกรรมในเมือง การพัฒนาพื้นที่เมือง เพื่อรองรับ การขยายตัวของประชากร จึงนับเป็นความจำเป็นที่จะต้องกระทำโดย เร่งด่วน เพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว และพื้นที่เมืองที่มีขนาดใหญ่และมีบทบาทสำคัญ ที่สุดของจังหวัดที่น่าจะได้มีการพัฒนาเป็นอันดับแรกก็คือ เทศบาล เมืองสมุทรสงครามหรือที่ เรียกกันโดยทั่วไปว่า "เมืองแมกลอง" นั้นเอง

วิวัฒนาการ และการ เปลี่ยนแปลงของ เทศบาล เมืองสมุทรสงครามนั้น นับ เป็น เรื่องที่น่าสนใจ เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจาก เทศบาล เมืองสมุทรสงคราม เคย เป็น เมืองบิคมมา แดเคิม การติดต่อกับจังหวัดข้าง เคียงสามารถใช้โค เฉพาะเส้นทางรถไฟและทางน้ำ ซึ่ง ขาดความต่อเนื่องและความสะดวกสบายทั้งปวง จนกระทั่งได้มีการ เปิดใช้ทางหลวงแผ่นดิน สายธนบุรี - ปากท่อขึ้นในปี พ.ศ. 2516 จึงสามารถติดต่อกับจังหวัดข้าง เคียงและกรุง เทพมหานครได้โดยสะดวก ซึ่งถือว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างการขนส่งครั้งสำคัญ ของ เมือง และการ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างการขนส่งในครั้งนี้ ส่งผลกระทบให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของ เมืองอย่างมาก ทั้งในคานกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษา ผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากการ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างการขนส่งดังกล่าว ซึ่งนับ เป็นการศึกษ่า เบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนา เทศบาล เมืองสมุทรสงครามต่อไปในอนาคต.

วัตถุประสงค์และขอบ เขตของการ วิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและความสำคัญของ เทศบาล เมืองสมุทรสงครามที่มีต่อจังหวัด สมุทรสงครามโดยส่วนรวม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างการขนส่งที่มีต่อ เทศบาล เมืองสมุทรสงคราม ทั้งในคานกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม
3. เพื่อศึกษาปัญหาคานการขนส่งของ เทศบาล เมืองสมุทรสงครามในปัจจุบันและ แนวโน้มของปัญหานั้นอาจ เกิดขึ้นในอนาคตเนื่องจากการขยายตัวของ เมือง เพื่อปร ะมวล เป็น

แนวทางและข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
วัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าว เป็นไปเพื่อประกอบการพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า
"การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการขนส่งของเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม ส่งผลให้เทศบาล
เมืองสมุทรสงครามมีการขยายตัว ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในอัตราที่รวด
เร็วกว่าเดิม"

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยจาก เอกสารหรือห้องสมุด (Documentary or Library
Research) และการเก็บข้อมูลจากสนาม (Field Research) โดยมีขั้นตอน
การดำเนินงาน คือ

1. ศึกษาค้นหาข้อมูลเอกสารทั้งที่เป็นของราชการ และส่วนบุคคลทั้งในและ
นอกประเทศ
2. ออกศึกษาและสำรวจขอเท็จจริงต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา บันทึกข้อมูลต่าง ๆ
ที่ได้จากการออกสำรวจและแบบสอบถาม
3. นำข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักวิชาการ
ทางคานวณ เมือง
4. แสดงผลของการวิจัยออกมาในรูปของการพรรณนา ตาราง แผนภูมิ และ
แผนที่

แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถจำแนกออกตามแหล่งที่มาได้เป็น 3 ประเภท
ด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลสถิติ เอกสาร จากหน่วยราชการและสถาบันต่าง ๆ เช่น

- สำนักงาน เทศบาล เมืองสมุทรสงคราม
- ศาลากลาง จังหวัดสมุทรสงคราม
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- ศูนย์ เอกสาร แห่งประเทศไทย
- หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หอสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หอสมุดปริทัศน์ เคนนิงตัน (British Council Library)
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวง เกษตร และสหกรณ์
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
- ฯลฯ

2. แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม และสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

3. ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม และการออกแบบสอบถามโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 400 ชุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการวิจัย จะช่วยให้ทราบถึงอิทธิพลของโครงสร้างการขนส่งที่มีต่อเมืองโดยทั่วไป ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและวางแผนโครงสร้างการขนส่งที่อาจมีขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ ในโอกาสต่อไป
2. หน่วยราชการต่าง ๆ ของรัฐสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเทศบาล เมืองสมุทรสงครามต่อไปในอนาคตได้
3. เป็นการกระตุ้นและเผยแพร่ความสนใจ ความเข้าใจให้หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการตื่นตัวในเรื่องการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยประเภทเดียวกัน หรืองานวิจัยที่ต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการวิจัย และส่งผลให้ผลการวิจัยที่ออกมาไม่ถูกต้องสมบูรณ์เต็มที่ ข้อจำกัดเหล่านี้ได้แก่

1. ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่มาจากแหล่งทุติยภูมิ อันได้แก่หน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งในการบันทึกสถิติตัวเลขต่าง ๆ ของหน่วยราชการมักจะมี ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้าง ไม่มากก็น้อย และข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถจะทำการตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความบกพร่องได้
2. ขาดข้อมูลรายละเอียดในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน โดยเฉพาะข้อมูลในอดีต มักไม่มีการจดบันทึกเอาไว้ ทำให้ไม่อาจนำมา เปรียบเทียบกับข้อมูลปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงได้
3. ขาดงบประมาณในการสำรวจ ทำให้การสำรวจข้อมูลภาคสนามไม่อาจครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย